

3. EU population up to nearly 513 million on 1 January 2018. First population estimates. Increase driven by migration : newsrelease // Eurostat : official web-site. – Access mode : <http://ec.europa.eu/eurostat>.

4. First residence permits issued in the EU Member States remain above 3 million in 2017. Main beneficiaries from Ukraine and Syria : newsrelease // Eurostat : official web-site. – Access mode : <http://ec.europa.eu/eurostat>.

5. Over 5 million births in EU in 2017. Women in EU have first child on average at 29 : newsrelease // Eurostat : official web-site. – Access mode : <http://ec.europa.eu/eurostat>.

Надія РУДІК

*к.держ.упр., доцент, доцент кафедри
права та європейської інтеграції
ДРІДУ НАДУ*

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ НАПЕРЕДОДНІ ЧЕРГОВОГО ІНСТИТУЦІЙНОГО ЦИКЛУ: СТАН ЕКОНОМІКИ ЄС В ОЦІНКАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОМІСІЇ

9 травня 2019 р. лідери ЄС зустрілись на неофіційному саміті в м. Сібіу, Румунія, для обговорення політичних прагнень Європейського Союзу та підготовки «стратегічного порядку денного» на наступні п'ять років інституційного циклу. Саміт відбувся напередодні виборів до Європейського Парламенту 23 – 26 травня, коли понад 400 млн. європейців матимуть можливість обрати найбільшій у світі транснаціональній представницький орган. Чергові європейські вибори відбудуться через 40 років з часу перших загальноєвропейських виборів до Європейського Парламенту, 30 років після краху комунізму та падіння Берлінської стіни та через 15 років після початку безпрецедентного розширення Союзу на посткомуністичний простір, яке поклато край болісному повоєнному розколу Європи.

Напередодні саміту, 30 квітня 2019 р. Європейська Комісія оприлюднила низку рекомендацій для наступного стратегічного порядку денного на період 2019 – 2024 рр., що допоможе зробити ЄС більш об'єднаним, сильним і демократичним. Оскільки політика та комунікація є двома сторонами однієї монети, Комісія запропонувала власні міркування щодо того, як краще поширювати інформацію про прийняті колективні рішення для того, щоб це служило громадянам Європи та демократії.

Комісія також зібрала та підсумувала інформацію про нинішній стан ЄС, окреслила шляхи як Союз може пристосуватися до змін, що відбуваються, і як він може формувати ті, які ще попереду. На основі досвіду останніх п'яти років Комісія виклала низку рекомендацій щодо політики, які мають допомогти ЄС та його державам-членам досягти

визначених цілей. У зв'язку з цим, пропонуємо стислий огляд стану економіки ЄС, як його бачить Європейська Комісія в підготовленому до саміту документі «Європа в травні 2019 р. Підготовка до більш згуртованого, сильного і демократичного Союзу в дедалі невизначеному світі. Внесок Європейської Комісії у неформальну зустріч лідерів ЄС-27 в Сібіу (Румунія) 9 травня 2019 р.» [6].

П'ять років тому Європейська Рада ухвалила «Стратегічний порядок денний Союзу в часи змін» [11]. Це важливе рішення набуло подальшого уточнення у вигляді 10-ти політичних пріоритетів Голови Європейської Комісії Жана-Клода Юнкера [1], розроблених під час його виборчої кампанії та у діалозі з державами-членами і Європейським Парламентом. Ці пріоритети були зосереджені на важливих для європейців речах: пожвавлення ринку праці та збільшення робочих місць, зростання та інвестиції, зміцнення соціальної справедливості, управління міграцією, пом'якшення загроз безпеці, розкриття потенціалу цифрових технологій та трансформації енергетичних систем, перетворення ЄС на сильного глобального актора, посилення прозорості та демократичної легітимності. Ці зусилля принесли відчутні результати для європейців, незважаючи на непередбачені труднощі, які продовжують створювати серйозні проблеми для ЄС.

Амбітний порядок денний ЄС щодо робочих місць, зростання та інвестицій, зусилля щодо поглиблення єдиного внутрішнього ринку, а також стимулююча монетарна політика Європейського центрального банку (ЄЦБ) сприяли впевненому відновленню економіки ЄС, яка зростає вже шість років поспіль (в 2018 р. ВВП ЄС-28 зріс на 2 %, а в 19-ти державах-членах зони євро – на 1,9 %). Всі без винятку держави-члени також зафіксували в 2018 р. зростання ВВП. За результатами опитування Євробарометру (осінь 2018 р.) 49 % європейців позитивно оцінюють поточну ситуацію в європейській економіці (38 % – негативно, а 13 % – не мають думки щодо цього) [9, р. 2 – 3].

З початку роботи Європейської Комісії Ж.-К. Юнкера (з 1 листопада 2014 р.) в економіці ЄС створено 12,6 млн. робочих місць [9, р. 4]. Зараз в ЄС працюють 240 млн. людей (більш ніж будь-коли), а рівень безробіття є найнижчим в цьому столітті (в 2018 р. він становив 6,4 % в ЄС-28 та 7,7 % в 19-ти державах-членах зони євро, тоді як в 2014 р. – 10 % та 11,5 % відповідно), хоча в деяких державах-членах він все ще залишається високим, особливо серед молоді (в 2018 р. він становив 14 % в ЄС-28 та 15,4 % в 19-ти державах-членах зони євро, тоді як в 2014 р. – 21,7 % та 23,6 % відповідно) [6, р. 10 – 11].

Стан державних фінансів поліпшився за всіма напрямками. Дефіцит державного бюджету в державах-членах ЄС зменшився з 6,6 % в 2009 р. до 0,6 % в 2018 р., а співвідношення державного боргу до величини ВВП знизилось з 88,3 % в 2014 р. до 81,5 % в 2018 р. Кількість держав-членів, які перебувають під процедурою надмірного дефіциту, яка ініціюється

Європейською Комісією щодо будь-якої держави-члена, що перевищує граничну межу бюджетного дефіциту, встановлену Пактом стабільності та зростання, зменшилась з 24-х в 2011 р. до однієї (Іспанія) в 2019 р. Застосування Комісією гнучкого підходу в рамках Пакту стабільності та зростання дозволило досягти відповідного балансу між дотриманням належної фіскальної політики та підтримкою економічного зростання, зокрема шляхом реформ та інвестицій. За оцінками, використання гнучкості збільшило ВВП ЄС на 0,8 % за останні чотири роки і привело до створення близько 1,5 млн. робочих місць [9, р. 5]. Нині бідність і соціальне виключення зменшуються, а між державами-членами ЄС спостерігається більша конвергенція (наближення), зокрема в соціально-економічній сфері. Це пов'язано з позитивним впливом структурної та інвестиційної політики ЄС, а також зі зміцненням європейського фінансового сектора, який підтримує кредитування та інвестиції.

Менш розвинені посткомуністичні держави-члени, валовий внутрішній продукт (ВВП) на душу населення, яких в 2016 р. був меншим, ніж 75 % від середнього в ЄС-28 (Болгарія, Естонія, Латвія, Литва, Польща, Румунія, Словаччина, Угорщина, Хорватія), поступово наздоганяють решту ЄС. В період між 2006 – 2017 рр. ВВП на душу населення в цих дев'яти країнах щорічно зростав на рівні 4,5 %, порівняно з 1,4 % в більш розвинених державах-членах. Якщо в 2006 р. їх ВВП на душу населення в середньому становив 49,6 % від середнього в ЄС, то в 2017 р. цей показник збільшився до 66,5 %, причому з 2014 р. (початок каденції Європейської Комісії Ж.-К. Юнкера) він зріс з 63,6 % до 66,5 % (2017 р.) [6, р. 12].

Після помітного зниження заробітної плати внаслідок фінансово-економічної кризи 2008 – 2009 рр., зараз спостерігається стабільна тенденція до її зростання як в ЄС-28, так і в 19-ти державах-членах зони євро, особливо з 2017 р. Так, з 2010 р. (100 %) рівень реальної валової заробітної плати та посадових окладів на одного працівника (цей показник включає в себе податки та соціальні внески) зріс в ЄС-28 на 105,8 %, а в зоні євро – на 104,5 %, причому з 2014 р. зростання цього показника в ЄС-28 становило зі 100,1 % до 105,8 % наприкінці 2018 р., а в зоні євро – зі 100,6 % до 104,5 % за аналогічний період [6, р. 12]. В 2019 р. очікується подальше зростання заробітної плати у всіх державах-членах ЄС. Європейська Комісія наголошує, що така тенденція є дуже міцною основою для посилення внутрішнього споживання і, у свою чергу, посилення внутрішнього економічного зростання, яке менше залежатиме від зовнішніх подій.

Європейський фонд стратегічних інвестицій (ЄФСІ), започаткований у 2014 р. як спільна ініціатива Європейського інвестиційного банку та Європейської Комісії (відомий як «Фонд Юнкера») [7], залучив в економіку ЄС майже 400 млрд. євро (392,6 млрд.) додаткових інвестицій (ціль – 500 млрд. до 2020 р.), перевищивши початкову мету більш ніж

на 70 млрд. євро. (до середини 2018 р. ЄФСІ мав залучити 315 млрд. євро). Ці інвестиції підтримали робочі місця для 750 тис. європейців (ціль – 1,4 млн. до 2020 р.), поліпшили доступ до фінансування для 945 тис. малих і середніх компаній і збільшили ВВП ЄС-28 на 0,6 % (ціль – 1,3 % до 2020 р.). Фонд Юнкера також є прикладом інноваційного та ефективного способу використання бюджету ЄС для реалізації багатьох цілей політики, таких як інновації, боротьба зі зміною клімату, зв'язок або якісні робочі місця. Суспільна підтримка євро ніколи не була такою високою – згідно з останнім за часом опитуванням Євробарометру (листопад 2018 р.), 74 % респондентів зони євро вважають європейську валюту корисною для ЄС, а 64 % – для власної країни [5]. Єдина валюта ЄС, яка з 1999 р. є джерелом економічного захисту та розширення економічних прав і можливостей європейців, займає сильні позиції в сучасній глобальній економіці: 175 млн. людей у 60-ти країнах за межами зони євро використовують євро або прив'язують до неї свої національні валюти. Це також пов'язано з тим, що євро є дуже стабільною валютою з рівнем інфляції в середньому лише 1,7 % за перші 20 років її існування [6, р. 12].

Сильна валюта вимагає належної економічної політики та постійних зусиль для проведення структурних реформ у державах-членах. Ось чому механізм координації економічної політики ЄС – «Європейський семестр», створений в 2011 р. – протягом останніх років постійно зміцнювався та удосконалювався. Сьогодні він також включає в себе спеціальні рекомендації для зони євро та більш сильний акцент на соціальні пріоритети та інвестиційні потреби на рівні держав-членів. Європейська Комісія також почала надавати технічну підтримку структурним реформам в державах-членах, яка нині поширюється на понад 700 проектів реформ в 26-ти державах-членах. Ці проекти охоплюють так реформи, як перехід на цифрові технології публічних адміністрацій або сучасні процедури неплатоспроможності. Інвестування в людей є ключовим компонентом сталості та майбутнього зростання Європи. Саме тому Європейський соціальний фонд підтримав понад 15 млн. людей, щоб розвивати навички, які вони потребують для сьогоdnішнього ринку праці [6, р. 13].

Європейська Комісія наголошує на суттєвому зменшенні ризиків в банківському секторі ЄС. Це відбувається завдяки більш суворому банківському нагляду з боку ЄЦБ, зменшенню кількості банків в ЄС, які тепер мають набагато більше ліквідних активів, а також банкам єврозони, які з 2014 р. посилили свої буферні запаси капіталу на 812 млрд. євро. Кількість проблемних кредитів (в середньому по ЄС-28 – 3,4 %) зараз наблизилась до докризового рівня і продовжує знижуватись [3]. Це дозволило лідерам держав-членів зони євро в грудні 2018 р. прокласти шлях для наступних кроків в реформуванні Економічного і монетарного союзу (ЕМС) та розбудові Банківського союзу [10].

Ефективне дотримання правил і норм ЄС – від фундаментальних свобод, безпеки харчових продуктів і товарів, якості повітря і до захисту єдиної валюти – має суттєве значення для європейців і впливає на їх повсякденне життя, захищає громадян та бізнес, стимулює зростання та інновації. У зв'язку із порушеннями законодавства ЄС, Комісія вдається до активних та ефективних дій, вживаючи рішучих заходів щодо порушників, якщо проблеми не можна було вирішити шляхом діалогу. Наразі у всіх державах-членах відкрито понад 1 500 справ про порушення законодавства ЄС (станом на 1 травня 2019 р. – 1 543 справи). Як вже зазначалось, перш ніж звернутися до Суду ЄС Комісія наполегливо працює з національними органами влади для залагодження порушень, якщо це можливо. З 2014 р. щороку вдавалося знайти досудове рішення стосовно щонайменше третини справ про порушення (в 2014 – 2018 рр. в досудовому порядку в середньому було закрито 667 справ, а станом на 1 травня 2019 р. – 325 справ) [6, р. 13]. Це свідчить про значення більш ефективної взаємодії між Комісією та національними органами влади на етапі, який передуює розгляду позову в Суді ЄС, що часто вимагає багато часу (в 2018 р. розгляд справ в Суді ЄС в середньому тривав 15,7 місяця, а в Суді загальної юрисдикції – 20 місяців [2, р. 43, 45]).

Комісія Ж.-К. Юнкера також прийняла більш цілеспрямований підхід до розроблення політики та законотворчості на рівні ЄС. Вона має раціональну програму роботи, яка лежить в основі всіх етапів розроблення політики ЄС і спирається на високоякісний аналіз та відкриті консультації із всіма зацікавленими сторонами. Цей новий спосіб роботи, який є основою ухваленого в травні 2015 р. пакету реформ «Порядку денного щодо більш ефективного регулювання», має на меті забезпечити, щоб кожен захід у правилах ЄС відповідав меті, легко впроваджувався та застосовувався в ЄС. У своєму повідомленні «Краще регулювання: досягнення кращих результатів для більш сильного Союзу», Комісія зобов'язалася сприяти більш ефективному застосуванню та забезпеченню дотримання норм і правил ЄС. Згідно з підписаною в травні 2016 р. Міжінституційною угодою про поліпшення законотворчої діяльності, Європейський Парламент, Рада ЄС та Європейська Комісія визнають свою спільну відповідальність щодо прийняття високоякісного законодавства Союзу [4, р. 11].

Комісія також уважно стежила за застосуванням загальноприйнятих правил конкуренції ЄС. За необхідності, вона вживала рішучих заходів проти анти-конкурентних злиттів, створення картелів, зловживання домінуючим становищем на ринку або незаконних рішень щодо надання державної допомоги. За період 2015 – 2018 рр. завдяки діям Комісії щодо антимонопольного регулювання та контролю за злиттями споживачі заощадили від 48 млрд. до 78 млрд. євро. Наприклад, в 2016 р. та 2017 р. Комісія наклала штраф у розмірі 3,8 млрд. євро на картель виробників вантажних автомобілів, а в 2018 р. зобов'язала російський «Газпром»

забезпечити вільну подачу газу в країни Центральної та Східної Європи за конкурентними цінами. Застосування законодавства ЄС у сфері конкуренції також є ключовою умовою для забезпечення однакових правил гри на цифрових ринках Союзу. Так, в 2017 – 2019 рр. Комісія тричі оштрафувала компанію Google за порушення нею антимонопольних правил ЄС на загальну суму 8,25 млрд. євро. Ці порушення позбавили інші компанії можливості конкурувати на основі успішності та інноваційної діяльності, а також позбавили європейських споживачів переваг конкуренції. Нарешті, втручання Комісії у сфері державної допомоги в рівній мірі сприяли забезпеченню справедливих і рівних умов для всіх у сфері оподаткування. Наприклад, в серпні 2016 р. Комісія встановила, що компанія Apple отримала незаконні податкові пільги від уряду Ірландії, що врешті-решт дозволило повернути в країну 14,3 млрд. євро. Водночас, Комісія затвердила надання 1,75 млрд. євро державної допомоги від чотирьох держав-членів (Велика Британія, Італія, Німеччина, Франція) для реалізації ними спільного дослідницького та інноваційного проекту у секторі мікроелектроніки на користь всієї європейської економіки [6, р. 14].

На саміті в Сібіу лідери ЄС обговорили черговий стратегічний порядок денний ЄС на 2019 – 2024 рр. та обмінялися думками щодо викликів і пріоритетів для ЄС на наступні роки. Обговорення в Сібіу ґрунтувалися на записці «Порядок денний лідерів», підготовленому Головою Європейської Ради Д. Туском, яка були розділена на дві частини: перша була присвячена зовнішнім вимірам, а друга – внутрішнім.

Щодо європейської економічної моделі майбутнього, то в записці було зазначено, що сильна економічна база має ключове значення для процвітання і конкурентоспроможності Європи та її ролі на світовій арені. Це має бути досягнуто завдяки інтегрованому підходу, спрямованому на вирішення поточних та нових глобальних та технологічних проблем, викликів безпеки та сталому розвитку, а також поєднанню всіх відповідних напрямів політики та вимірів [8].

Список використаних джерел

1. A New Start for Europe: My Agenda for Jobs, Growth, Fairness and Democratic Change – Political Guidelines for the next European Commission. President: Opening Statement in the European Parliament Plenary Session by Candidate for President of the European Commission Strasbourg, 15 July 2014. – Access mode : <https://www.eesc.europa.eu/resources/docs/jean-claude-junker—political-guidelines.pdf>.

2. Annual Report 2018 of the Court of Justice of the European Union. – Access mode : https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2019-04/ra_pan_2018_en.pdf.

3. Commission reports on progress in risk reduction in the Banking Union and calls for faster progress on Capital Markets Union ahead of EU Leaders'

meetings: European Commission Press release. – Brussels, 28 November 2018. – Access mode : http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-6548_en.htm

4. EU law: Better results through better application: Communication from the Commission (2017/C 18/02). – Access mode : [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017XC0119\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017XC0119(01)&from=EN).

5. Eurobarometer: Support for the euro steady at all-time high levels. – Access mode : https://ec.europa.eu/info/news/eurobarometer-2018-nov-20_en.

6. Europe in May 2019: Preparing for a more united, stronger and more democratic Union in an increasingly uncertain world. The European Commission's contribution to the informal EU27 leaders' meeting in Sibiu (Romania) on 9 May 2019. – Access mode : https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/comm_sibiu_06-05_en.pdf.

7. European Fund for Strategic Investments (EFSI). – Access mode : http://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/funding/efsi_en.

8. Leaders' Agenda. – Access mode : https://www.consilium.europa.eu/media/39291/en_leaders-agenda-note-on-strategic-agenda-2019-2024-0519.pdf.

9. Preparing for a more united, stronger and more democratic Union in an increasingly uncertain world. Annex I «Progress on the economic situation». – Access mode : https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/euco-sibiu-annex-i_en.pdf.

10. Statement of the Euro Summit, 14 December 2018. – Access mode : <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2018/12/14/statement-of-the-euro-summit-14-december-2018/>.

11. Strategic agenda for the Union in times of change: Conclusions of the European Council of 26 – 27.6.2014, Annex I. – Access mode : <https://www.consilium.europa.eu/media/39245/143477.pdf>.

Олександра РУДІК
магістр філософії

СТРАТЕГІЧНИЙ ПОРЯДОК ДЕННИЙ ЄС НА 2019 – 2024 РР.: ТОП-10 ПИТАНЬ, ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ ОСТАТОЧНОЇ ДОМОВЛЕНОСТІ

ЄС являє собою систему багаторівневого врядування, що включає в себе 28 демократій на національному рівні, часто з впливовими демократичними силами на нижчих рівнях, і демократичні процеси між інститутами Союзу. Досягнення справедливого, збалансованого компромісу між всіма зацікавленими сторонами часто вимагає чимало часу і тому процес прийняття рішень ЄС зазвичай триває довше, ніж на національному рівні. Проте, незважаючи на цю унікальну політичну

систему та багато додаткових проблем, ЄС зумів виконати зобов'язання, взяті в 2014 р. в стратегічній програмі Європейської Ради та 10-ти політичних пріоритетах Комісії Ж.-К. Юнкера.

До літа 2018 р. Європейська Комісія Ж.-К. Юнкера представила на розгляд Європейському Парламенту та Раді ЄС всі законодавчі пропозиції, які вона зобов'язалася підготувати на початку свого мандату восени 2014 р. Загалом, Комісія розробила 471 нову законодавчу пропозицію, а також додаткові 44 пропозиції, подані свого часу Комісією Ж. М. Баррозу. З них 348 пропозицій було прийнято або узгоджено Європейським Парламентом та Радою протягом поточного мандату. Це свідчить про те, що в 348 випадках Союз зміг домовитися про рух Європи вперед. Примітно, що приблизно в 90 % випадків остаточний компроміс був досягнутий консенсусом в Раді ЄС, тобто підтриманий всіма 28 державами-членами. Комісія зазначає, що це є частиною чітко вираженої тенденції – кількість випадків досягнення консенсусу між 28-ма державами-членами, зростає щороку з моменту набуття чинності Лісабонського договору 1 грудня 2009 р. [5, р. 15].

За останні п'ять років у всіх сферах політики ЄС було досягнуто значного прогресу. Прагнучи детально поінформувати глав держав і урядів перед самітом в Сібю 9 травня 2019 р., Комісія підготувала ряд міркувань та рекомендацій щодо стратегічного порядку денного ЄС на 2019 – 2024 рр. В додатках до рекомендацій Комісія, серед іншого, навела 20 ключових досягнень ЄС за останні п'ять років (Додаток III), а також вказала на 10 законодавчих пропозицій які є «незавершеними справами» (Додаток IV), оскільки все ще перебувають на розгляді у законодавців ЄС: Європейському Парламенті та Раді ЄС. Комісія вважає, що під час розроблення наступного стратегічного порядку денного лідерам ЄС слід пам'ятати про ці пропозиції.

Отже перелічимо та стисло охарактеризуємо кожен з цих «незавершених справ» [5, р. 72 – 74]:

1. Багаторічна фінансова перспектива на 2021 – 2027 рр.
Пропозиції Комісії щодо нової багаторічної фінансової програми на 2021 – 2027 рр., представлені в травні та червні 2018 р., закладають основу для формування більш сучасного та ефективного довгострокового бюджету, який допоможе ЄС зосередитись на ключових пріоритетах. Один євро з кожних 4-х євро планується витрачено на боротьбу зі зміною клімату, а такі програми для молоді, як наприклад Еразмус, отримують більш ніж у два рази більше коштів. Висунуті пропозиції є баченням Союзу, якого всі прагнуть, а також прагматичним планом того, як цього досягти. У цьому й полягає так звана додана вартість ЄС, тобто можливість збільшення інвестування у сфери, де одна держава-член не може діяти самостійно або де ефективніше діяти разом. Ось чому фінансування досліджень та інновацій, європейських стратегічних інвестицій, єдиного ринку та